

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 3/2013 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av livsmedelslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 april 2013 regeringens proposition med förslag till lag om ändring av livsmedelslagen (RP 34/2013 rd) till jord- och skogsbruksutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- livsmedelssäkerhetschef Veli-Mikko Niemi, regeringssekreterare Hannu Miettinen och överinspektör Maija Mela, jord- och skogsbruksministeriet
- generaldirektör Matti Aho, Livsmedelssäkerhetsverket Evira

- näringslivschef Vesa Karttunen, Centralförbundet för fiskerihushållning
- expert Leena Suojala, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- verkställande direktör Anu Toivonen, Finlands Fiskodlarförbund rf.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av

- Finlands Kommunförbund
- Helsingfors stad, miljöcentralen
- Landsbygdsverket MAVI
- Närings-, trafik- och miljöcentralen i Egentliga Finland
- Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf
- Finlands Fiskhandlarförbund ry
- Finlands dagligvaruhandel rf
- Renbeteslagsföreningen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att livsmedelslagen ändras på grund av vissa ändringar som gjorts i Europeiska unionens livsmedelslagstiftning och nationella lagstiftningsbehov.

Syftet med propositionen är att harmonisera livsmedelslagen med EU-lagstiftningen om primärproduktion av groddar. Enligt en EU-förordning som träder i kraft i juli 2013 måste man i fortsättningen ansöka om myndighetsgodkännande för primärproduktionsställen där groddar odlas.

EU-lagstiftningen om landsbygdsutveckling föreskriver om nationella kvalitetssystem för

jordbruksprodukter. Kvalitetssystemen är redskap som företagarna utvecklat vid sidan av lagstiftningen och vars krav överträffar lagstiftningen. Rättsakterna kräver att nationella kvalitetssystem har godkänts av medlemsstaten. Regeringen föreslår att livsmedelslagen kompletteras med bestämmelser om frivilliga kvalitetssystem för livsmedel, nationellt godkännande av systemen och vilken myndighet som godkänner systemen.

I livsmedelslagen föreslås ett tillägg som gäller fiskeriprodukters spårbarhet. I EU:s lagstiftning om fiskeripolitik finns bestämmelser om

fiskeriprodukters spårbarhet och om den information som ska ges konsumenten. I lagen ska det läggas till en paragraf om vilka myndigheter som ska övervaka fiskeriprodukters spårbarhet och vilken skyldighet företagen har att lämna information till konsumenterna.

Det föreslås att bestämmelserna om primärproduktion av livsmedel ändras så att det blir

möjligt att tillämpa nationell anpassning enligt EU-lagstiftningen även inom primärproduktionen av fiskeriprodukter. Dessutom ska bestämmelserna om köttbesiktning och tillhörande övervakning preciseras så att de bättre motsvarar EU-lagstiftningen.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt, dock senast den 1 juni 2013.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmän motivering

Regeringen föreslår att livsmedelslagen ändras på grund av vissa ändringar som gjorts i EU:s livsmedelslagstiftning och vissa nationella behov. Bland annat föreslås nya bestämmelser om godkännande av primärproduktionsställen för groddar, ändringar som gäller fiskeriprodukters spårbarhet, tillsynsmyndigheter och information till konsumenterna plus nya nationella bestämmelser om att godkänna frivilliga kvalitetssystem för livsmedel.

Det är mycket viktigt att lagstifta om godkännande av frivilliga kvalitetssystem och att börja tillämpa dem, anser utskottet. Frivilliga ansvars- och spårbarhetssystem för livsmedel finns bland de viktigaste verktygen när det gäller att få bättre insyn i hela livsmedelskedjan. Utskottet framhåller också att producenterna bör få tillräckligt mervärde för sina produkter då de går med i ett kvalitetssystem, så att de extra kostnaderna till följd av kvalitetssystemet täcks.

Enligt lagförslaget ska Livsmedelssäkerhetsverket godkänna nationella kvalitetssystem på ansökan. Efter att Livsmedelssäkerhetsverket godkänt kvalitetssystemet ska alla aktörer inom sektorn fritt kunna gå med i det. Eftersom det är möjligt att söka EU-stöd för kvalitetssystemen och dessa till skillnad från de vanliga kommersiella kvalitetsmärken som finns i dag får särskild status på grund av myndighetens godkännande, behövs det bestämmelser om myndighetstillsyn över nationella kvalitetssystem så att kraven uppfylls och tillsynen går att genomföra. Utskottet anser dessutom att det bör kontrolleras att Livsmedelssäkerhetsverket har tillräcklig kom-

petens i kvalitetssystem när bestämmelserna om systemen genomförs.

Livsmedelssäkerhetsverket har enligt 54 § i lagförslaget befogenhet att dra tillbaka godkännandet av ett kvalitetssystem om systemet inte längre uppfyller de krav som ställts på det. Detta gäller dock inte situationer där någon enskild producent i kvalitetssystemet inte uppfyller kraven. Därför föreslår utskottet nedan i detaljmotiveringen att 30 § i lagförslaget och 55 § i den gällande lagen kompletteras med bestämmelser om tillsyn över kvalitetssystem.

Närings- trafik- och miljöcentralerna övervakar att bestämmelserna inom EU:s gemensamma fiskeripolitik följs i allmänhet, men i praktiken utförs övervakningen bara i anknytning till landningar från fiskefartyg. Iakttagandet av spårbarhetsbestämmelserna bör dock övervakas genom hela kedjan från fiskare och vattenbrukare till detaljhandeln. För att säkerställa att tillsynsresurserna används så effektivt som möjligt menar utskottet att de myndigheter som övervakar livsmedelslagstiftningen kan sköta övervakningen av spårbarheten enligt bestämmelserna om den gemensamma fiskeripolitiken samtidigt som de övervakar spårbarheten, primärproduktionen och livsmedelslokalerna enligt livsmedelslagstiftningen. I fråga om fiskeriprodukter är det optimalt att de kommunala livsmedelsmyndigheterna övervakar spårbarheten samtidigt som de gör andra inspektioner. Utskottet påpekar också att samma bestämmelser om märkning måste gälla för importerad fisk som för inhemsk fisk. Enligt artikel 68 i kommissionens genomförandeförordning ska konsumenterna med vis-

sa begränsningar ges information om handelsbe-teckning, fångstområde, produktionsmetod och huruvida produkten är tinad.

EU-lagstiftningen föreskriver om hur fisken ska hanteras innan den används som råvara inom industrin eller säljs till konsumenter. Bestäm-melserna är utformade med tanke på hantering av fångster inom fisket på världshaven, som främst bedrivs av de stora länderna. De tillåter bland annat att fisken slaktas och rensas på fis-kefartyget. Men på land är slakt och rensning til-låtet bara på godkända anläggningar. I sitt betän-kande om en tidigare ändring av livsmedelsla-gen (JsUB 32/2010 rd - RP 293/2010 rd) ansåg utskottet att Finland måste söka undantagslov av kommissionen för att tillämpa EU-lagstiftning-en om hantering av fisk, för vårt småskaliga fis-ke längs kuster och på insjöar, vinterfisket och hanteringen av fångsterna är helt annorlunda än det övriga fisket i EU.

Det är motiverat att tillåta småskalig rensning av fisk utan lokaler som är godkända som an-läggningar, så som regeringen föreslår. Det med-för inga risker med avseende på livsmedelshygi-en för konsumenterna. Eftersom EU ännu inte har fastställt nationellt undantagslov kommer det genom förordning av statsrådet att föreskri-vas när punkten om rensning av fiskeriprodukter ska träda i kraft. Enligt en utredning som Köttin-dustrins forskningscentral gjort var den hy-gieniska kvaliteten på fisk som rensats på land genast efter fisket god och jämförbar med den hygieniska kvaliteten på fisk som rensats om-bord på fartyget och på anläggning. Utskottet på-pekar också att ändringen är ändamålsenlig ur arbetarskyddssynpunkt, för fiskare som följt la-gen har tvingats rensa sin fångst också i mycket små båtar.

Sammantaget sett anser utskottet propositi-onen vara behövlig och angelägen. Utskottet till-

styrker lagförslaget, men med följande ändring-ar.

Detaljmotivering

30 §. Central myndighet. Utskottet föreslår en ny 10 punkt om att Livsmedelssäkerhetsverket kan övervaka kvalitetssystem. Verkets tillsyns-befogenheter ska bara gälla frågor som regleras i lagstiftningen. Myndigheten får däremot inte in-gripa med tvångsmedel i kvalitetssystemets egna regler som överskrider kravnivån i lagstiftning-en.

34 §. Övriga tillsynsmyndigheter. Utskottet fö-reslår att namnen på myndigheterna korrigeras i 1 mom. 1 och 3 punkten. Rättsskyddscentralen för hälsovården och Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral slogs samman till Till-stånds- och tillsynsverket för social- och hälso-vården 2009. Tullverket ändrade namn till Tullen den 1 januari 2013.

55 §. Åtgärder vid överträdelse av livsmedelsbe-stämmelserna. (Ny) Utifrån en utredning fö-reslår utskottet att 55 § i den gällande lagen kom-pletteras med att Livsmedelssäkerhetsverket i förekommande fall kan förordna att den som svarar för kvalitetssystemet ska åtgärda missför-hållanden som upptäckts. Det betyder att den an-svarige för kvalitetssystemet först ska uppmana aktören att åtgärda bristerna och i extrema fall ska kunna utesluta aktören från systemet.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslaget enligt proposi-tionen men 30 och 34 § med ändringar och lägger till en ny 55 §, som följer:

Lag

om ändring av livsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i livsmedelslagen (23/2006) 3 § 4 mom., sådant det lyder i lag 352/2011,
ändras 3 § 1 mom. 19 punkten, 6 § 28 och 29 punkten, 17 och 22 §, 30 § 9 punkten, 34 § 1, 4 och 5 mom., 43 § 1 mom., 52 § 1 mom. och 55 §, av dem 3 § 1 mom. 19 punkten, 22 §, 30 § 9 punkten, 43 § 1 mom. sådana de lyder i lag 352/2011, 17 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 989/2007 och 52 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1495/2009, samt
fogas till 3 § 1 mom., sådant det lyder i lag 352/2011, en ny 20 punkt, till 6 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 1137/2008 och 352/2011, en ny 30 punkt, till lagen en ny 22 a §, till 30 §, sådan den lyder i lag 352/2011, en ny 10 punkt, till 34 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 1495/2009, ett nytt 7 mom. samt till lagen ett nytt 6 a kap., som följer:

30 §

Central myndighet

Livsmedelssäkerhetsverket planerar, styr, utvecklar och verkställer livsmedelstillsynen nationellt och på det sätt som anges i denna lag, och ska dessutom

9) utvärdera den köttbesiktning och övervakning i anslutning därtill som regionförvaltningsverket ordnar,

10) övervaka att villkoren för godkännande av nationella kvalitetssystem som det godkänt uppfylls. (Ny 10 punkt)

34 §

Övriga tillsynsmyndigheter

Övriga tillsynsmyndigheter är

- 1) Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården,
- 2) Försvarsmakten,
- 3) Tullen,
- 4) gränsveterinärerna, och
- 5) närings-, trafik- och miljöcentralerna.

Tullen kontrollerar (Nytt)

Närmare bestämmelser om Tullens uppgifter i övervakningen av exportkraven utfärdas genom förordning av statsrådet. (Nytt)

(7 mom. som i RP)

55 § (Ny)

Åtgärder vid överträdelse av livsmedelsbestämmelserna

En tillsynsmyndighet kan meddela föreläggande om att ett missförhållande skall avhjälpas om ett livsmedel, informationen om livsmedlet, stadiet i produktions-, bearbetnings eller distributionskedjan, livsmedelslokalen, primärproduktionsstället eller den verksamhet som bedrivs där kan orsaka hälsofara, äventyra riktigheten eller tillräckligheten när det gäller informationen om livsmedlet, vilseleda konsumenten eller annars strider mot livsmedelsbestämmelserna. Tillsynsmyndigheten kan också förelägga den som ansöker om ett nationellt kvalitetssystem för livsmedel att avhjälpa ett missförhållande som gäller kvalitetssystemet. Tillsynsmyndigheten skall förordna att överträdelsen skall upphöra omedelbart eller inom en viss tid.

Helsingfors den 25 april 2013

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jari Leppä /cent
vordf. Lauri Heikkilä /saf
medl. Heikki Autto /saml
Markku Eestilä /saml
Satu Haapanen /gröna
Reijo Hongisto /saf
Anne Kalmar /cent

Timo V. Korhonen /cent
Pirkko Mattila /saf
Jari Myllykoski /vänst
Kari Rajamäki /sd
Arto Satonen /saml
Katja Taimela /sd
Tytti Tuppurainen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Jaakko Autio.